

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA**PREDLAGAČ****Ministarstvo zdravlja****NAZIV PROPISA****MASTER PLAN RAZVOJA ZDRAVSTVA CRNE GORE
2015-2020****1. Definisane probleme**

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Ministarstvo zdravlja nastoji, da sa ograničenim ekonomskim i ljudskim resursima projektuje zdravstveni sistem, koji će biti efikasan i u funkciji zaštite zdravlja stanovništva. Zbog toga se pitanje kvaliteta zdravstvene zaštite nameće kao imperativ u reformi zdravstvenog sistema. Reformom sistema zdravstva, treba da zadovolji potrebe stanovništva za zdravstvenom zaštitom, koja bi trebala da bude kvalitetna i dostupna, kroz razvoj finansijski održivog sistema.

Zdrava populacija je potencijalno najvažniji resurs društva u svim segmentima razvoja, doprinoseći njegovom sveukupnom socijalnom i ekonomskom napretku. Stoga je posebnu pažnju potrebno posvetiti zdravlju i uslovima za očuvanje i unapređenje zdravlja, koji se ostvaruju ne samo djelovanjem zdravstvenog, već angažovanjem svih društvenih sektora. U tom smislu, svim građanima Crne Gore Ustavom, kao najvažnijim državnim aktom, se garantuje pravo na zdravlje i zdravstvenu zaštitu u skladu sa zakonom, pravo na zdrav život i zdravu životnu sredinu, kao na jedna od osnovnih ljudskih prava.

Ulaganje u zdravstveni sektor ne treba posmatrati kao trošak, već kao investiciju u zdravlje. Principi solidarnosti, univerzalnosti, jednakosti, dostupnosti i kvaliteta, koji su osnova za izgradnju održivog i integrisanog sistema zdravstvene zaštite, sa građaninom u centru sistema, su nosioci socijalno orijentisanog evropskog sistema zdravstva kome teži i Crna Gora u procesu EU integracija zdravstva.

Da bi se zadovoljili uslovi za dostizanje najvećeg mogućeg nivoa zdravlja, država, usmjerava zdravstvenu politiku i planira razvoj zdravstvenog sistema u kontekstu cjelokupnog razvoja društva. Plan razvoja zdravstva je stoga krovni dokument u sistemu zdravstva, koji omogućava da se kroz operativno sagledavanje stanja u sistemu i u skladu sa preporukama na nacionalnom i međunarodnom nivou, postave strateški ciljevi i prioriteta u vođenju zdravstvene politike. U tom smislu, Master plan razvoja zdravstva Crne Gore definiše osnovne ciljeve i pravce razvoja zdravstvenog sistema u periodu 2015-2020 godina.

Kako zdravstveni sistem predstavlja jedan od najkompleksnijih društvenih sistema, planiranje mora uzeti u obzir sve aspekte njegovog razvoja, sa posebnim osvrtom na održivost, stabilnost i racionalnost sistema, efikasnost i efektivnost, kvalitet i bezbjednost zdravstvene zaštite na svim nivoima, prateći aktuelna društvena kretanja, demografske promjene, zdravstveno stanje i zdravstvene potrebe stanovništva posebno u dijelu hroničnih nezaraznih bolesti, kao i niz

drugih faktora koji mogu uticati na njegov dalji razvoj.

Potrebe u javnom zdravstvu se povećavaju, više nego ikada ranije, na šta pored već navedenog utiče i brži razvoj zdravstvenih tehnologija za dijagnostiku i liječenje, rast cijena lijekova, pogotovo inovativnih i bioloških, pravo vrednovanje kvaliteta rada i veća svijest populacije. Troškovi zdravstvene zaštite rastu brže od ekonomske osnove društva, pa se shodno tome uvode adekvatni sistemi finansiranja koji će obezbijediti pristup potrebnoj zdravstvenoj zaštiti.

Funkcija planiranja razvoja zdravstva je koordinacija aktivnosti u društvu, kako bi se najviše doprinijelo poboljšanju zdravlja stanovništva. Kao takvo, zdravlje zavisi od socijalnih determinanti zdravlja i niza faktora iz čovjekove okoline, na koje pojedinac nema uticaja. Faktori koji danas doprinose opterećenju bolestima, izuzetno su složeni i međusobno povezani. Među tim faktorima su i starenje populacije, migracije, dominantna zastupljenost nezaraznih bolesti, uključujući probleme mentalnog zdravlja; preostali izazovi vezani za zarazne bolesti; učinak i finansijski izazovi koji utiču na zdravstvene sisteme; nedovoljna razvijenost javnog zdravlja u mnogim područjima. Zbog tih činioca zdravlje stanovništva je povezano direktno ili indirektno sa svim djelatnostima i aktivnostima ljudi, a nerijetko zavisi i od aktivnosti i događanja u drugim zemljama.

Strateško planiranje koje je odlika i ovog dokumenta, stoga ima i politički karakter, jer je neophodna politička saglasnost za sredstva i metode odlučivanja o statusu sistema zdravstva, kao dijela društvenog sistema koji može funkcionisati samo u njegovim okvirima i međusobnoj zavisnosti od drugih privrednih i društvenih kretanja i razvojnih trendova.

Posmatrajući budžet za zdravstvo, još uvijek značajan dio odlazi na finansiranje bolničke zdravstvene zaštite. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije u zemljama u tranziciji i do 70% zdravstvenog budžeta pripada ustanovama bolničke zdravstvene zaštite. Kroz tehnološki i farmaceutski razvoj, koji se reflektuje kroz pružanje novih zdravstvenih usluga, potencijalno se može značajno doprinijeti poboljšanju ukupnog zdravstvenog stanja populacije.

Razvoj zdravstvenog sistema treba planirati kao postepenu i kontinuiranu aktivnost, da bi se ishodi mogli blagovremeno pratiti i na njih uticati, uzimajući u obzir rizike koje bi radikalne reforme mogle da imaju, a unaprijed ih je vrlo teško predvidjeti. Uporišta za izradu plana nalaze se u osnovnim nacionalnim i međunarodnim zdravstvenim i multisektorskim dokumentima.

Primjenom ovog propisa nema oštećenih subjekata.

Ne donošenje ovog propisa doveo bi se u pitanje proces reformi u zdravstvenom sistemu i stvaranje mehanizma za veću ekonomsku i finansijsku održivost i efikasnost zdravstvenog sistema.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Strateški cilj Master plana razvoja zdravstva u Crnoj Gori je obezbjeđivanje dostupne i sveobuhvatne zdravstvene zaštite, polazeći od stava da je zdravlje stanovništva od opšteg društvenog interesa i najznačajniji resurs za razvoj.

Strategija zdravstvene politike utvrđena ovim dokumentom zasniva se na podizanju kvaliteta zdravlja stanovništva, uz prilagođavanje i poboljšanje djelovanja zdravstvenog sistema u skladu sa finansijskim mogućnostima.

Zdravstvenom politikom, kao opšti, definisani su ciljevi: produženje trajanja života, poboljšanje kvaliteta života u vezi sa zdravljem, smanjenje razlika u zdravlju, osiguranje od finansijskog rizika.

U ostvarivanju osnovnog cilja tj. očuvanja i unapređenja zdravlja stanovništva, potrebno je usmjeravati zdravstveni sistem na održiv način. Za postizanje navedenog, neophodno je obezbijediti solidarnost i jednakost bez obzira na kategorije i populacione grupe, što su i načela sadržana u nacionalnom zakonskom okviru, sa posebnim fokusom na vulnerabilne grupe stanovništva, uvažavanje prava i ukazivanje na obaveze građana prema sopstvenom zdravlju.

Zdravstveni sistem mora da obezbijedi u svakom smislu dostupnu i pristupačnu, integrisanu i kvalitetnu zdravstvenu zaštitu, razvoj i jačanje kadrova u zdravstvu, održivost finansiranja i postavljanje građanina u centar sistema zdravstvene zaštite.

Strateški cilj utvrđen ovim dokumentom je promovisanje zdravlja u svim politikama, stvaranje uslova za dostupan, kvalitetan i dugoročno održiv sistem zdravstvene zaštite sa građaninom u centru sistema, sa posebnim fokusom na promociju i prevenciju, blagovremeno liječenje, rehabilitaciju i njegu.

Veoma intenzivan razvoj novih tehnologija uključuje u zdravstvenu zaštitu sve kompleksniji skup aktivnosti u postavljanju dijagnoze i liječenju, prevenciji bolesti i promociji zdravlja, kao i postavljanje odgovornosti za zdravlje dobro obaviještenoj populaciji, u čemu značajnu ulogu imaju informacione tehnologije (IT). Zdravstvena zaštita i dobro zdravlje, traže stalno obezbjeđenje i unapređivanje kvaliteta, te bezbjednosti za pacijenta.

Stalno unapređenje kvaliteta zdravstvene zaštite je kontinuiran proces sa ciljem dostizanja višeg nivoa efikasnosti, kao i većeg zadovoljstva korisnika i pružaoca zdravstvenih usluga i dio je svakodnevnih aktivnosti zdravstvenih radnika i svih drugih zaposlenih u zdravstvenom sistemu. Strateška orijentacija u uspostavljanju sistema kvaliteta u zdravstvu se, osim orijentisanosti prema pacijentu (holistički pristup), usmjerava i na njihovu bezbjednost. Potrebno je zdravstveni sistema učiniti što je moguće sigurnijim, kako za pacijenta tako i za one koji pružaju zdravstvenu zaštitu.

Politika u oblasti kvaliteta i bezbjednosti zdravstvene zaštite prati savremene trendove u ovoj oblasti, ali mora da uvaži nacionalne prioritete i uslove u kojima treba da se primjenjuje. Jačanje kapaciteta u razvoju i implementaciji strateških ciljeva u oblasti kvaliteta, predstavlja integralni dio procesa reforme zdravstvenog sistema i u skladu je sa strateškim pristupima evropskih zemalja i principima kvaliteta zdravstvene zaštite u EU.

Od zdravstvenih radnika se očekuje najviši kvalitet zdravstvenih usluga na svim nivoima sistema, odgovarajuća komunikacija, partnerski odnos i timski rad - sve u cilju poboljšanja zdravlja i adekvatnog liječenja zdravstvenih problema primjenom najbolje stručne prakse i uz najmanji mogući rizik za pacijenta. U povećanju kvaliteta značajnu ulogu ima kontinuirana medicinska edukacija i stalno usavršavanje stručnih znanja i vještina.

Sigurna i visokokvalitetna zdravstvena zaštita treba da postane prioritet svake zdravstvene ustanove i pojedinaca koji sprovode zdravstvenu zaštitu.

Osnovni ciljevi unapređenja kvaliteta zdravstvene zaštite i bezbjednosti pacijenata su:

- postizanje visokog stepena kvaliteta zdravstvenih usluga;
- visoka bezbjednost zdravstvene zaštite i minimalni rizik za pacijente;
- veće zadovoljstvo pacijenata;
- poboljšanje zdravstvenih ishoda i efikasno korišćenje resursa.

U vođenju farmaceutske politike u Crnoj Gori, neophodno je uticati na racionalnu potrošnju lijekova i zahtijevati od ljekara da vode računa o finansijskom aspektu liječenja, propisujući

jeftinije alternativne lijekove i time implementirati politiku uticaja na propisivačke navike ljekara. Analize propisivanja treba koristiti u procesu nadzora i savjetovanja. Ograničavanje budžeta je legitimna smjernica, ali uz prethodnu edukaciju ljekara i pacijenata, kao i dostupnost i opštu prihvatljivost terapijskih smjernica.

Nadzor nad izdavanjem lijekova bez recepta podrazumijeva suzbijanje loše prakse dostupnosti onih lijekova koji imaju režim izdavanja na recept, u slobodnoj prodaji odnosno bez recepta/izvještaja ljekara, jer ovakva praksa osim što doprinosi povećanju interakcija i neželjenih dejstava među lijekovima, rezistencije na lijekove, utiče na ispravno postavljanje dijagnoze i liječenje.

Utvrđivanje liste esencijalnih lijekova koji treba da zadovolje potrebe najvećeg broja stanovnika u liječenju većine bolesti i stanja koja se javljaju u zemlji, odnosno selekcija esencijalnih lijekova, je najvažniji dio politike lijekova. Kao važan korak u obezbjeđivanju dostupnosti lijekova i osiguravanje racionalne farmakoterapije u dovoljnim količinama i odgovarajućim oblicima, lista lijekova mora po cijeni biti dostupna za društvo i pojedinca. Nepriistrasan i transparentan proces selekcije lijekova prilikom formiranja lista lijekova, uz unaprijed definisane kriterijume, je od ključne važnosti.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

Obezbjeđivanje dostupne i sveobuhvatne zdravstvene zaštite prioritetni je cilj zdravstvene politike u Crnoj Gori do 2020. godine, polazeći od stava da je zdravlje stanovništva od opšteg društvenog interesa i najznačajniji resurs za razvoj, čime započinje i proces zalaganja za zdravlje u skladu sa globalnim ciljevima u ovoj oblasti. Strategija zdravstvene politike utvrđena ovim dokumentom zasniva se na podizanju kvaliteta zdravlja stanovništva, uz prilagođavanje i poboljšanje djelovanja zdravstvenog sistema u skladu sa finansijskim mogućnostima. Zdravstvenom politikom, kao opšti, definisani su ciljevi: produženje trajanja života, poboljšanje kvaliteta života u vezi sa zdravljem, smanjenje razlika u zdravlju, osiguranje od finansijskog rizika.

U okviru aktivnosti na jačanju javnog zdravlja, neki od osnovnih ciljeva na čije se dostizanje obavezala i Crna Gora (kao članica zdravstvene mreže jugo-istočne Evrope) su: redukcija opterećenja bolestima i povredama uključujući zarazne bolesti, hronične nezarazne bolesti, mentalne poremećaje. U tom smislu su i pokrenute aktivnosti na jačanju promocije, prevencije i liječenja po nivoima zdravstvene zaštite, koje je potrebno dalje prioritarno sprovesti, što su i glavne smjernice za planiranje u narednom periodu. Regionalnom strategijom jugoistočne Evrope SEE 2020 – *Jobs and Prosperity in a European Perspective*, koja sadrži i dimenziju „Zdravlje“ i Crna Gora će se uključiti u ključne strateške akcije koje se tiču univerzalnih zdravstveno-promotivnih servisa sa fokusom na ugrožene populacione grupe, multisektorsko zalaganje za zdravlje, prekogranična saradnja u javnom zdravlju i jačanje ljudskih resursa u sektoru zdravstva.

U ostvarivanju osnovnog cilja tj. očuvanja i unapređenja zdravlja stanovništva, potrebno je usmjeravati zdravstveni sistem na održiv način. Za postizanje navedenog, neophodno je obezbijediti solidarnost i jednakost bez obzira na kategorije i populacione grupe, što su i načela

sadržana u nacionalnom zakonskom okviru, sa posebnim fokusom na vulnerabilne grupe stanovništva, uvažavanje prava i ukazivanje na obaveze građana prema sopstvenom zdravlju. Zdravstveni sistem mora da obezbijedi u svakom smislu dostupnu i pristupačnu, integrisanu i kvalitetnu zdravstvenu zaštitu, razvoj i jačanje kadrova u zdravstvu, održivost finansiranja i postavljanje građanina u centar sistema zdravstvene zaštite.

U vremenu globalizacije i promjena, zdravstveni sistemi su izloženi konstantno narastajućim pritiscima. Ovdje spada širok spektar uticaja, kao što su demografske promjene, masovne hronične nezarazne bolesti, ubrzani napredak zdravstvene tehnologije kroz mogućnosti pružanja novih intervencija, politička očekivanja i očekivanja javnosti.

U procesu pristupanja EU, Crna Gora kao zemlja kandidat otpočela je pristupne pregovore u okviru Poglavlja 28 – Zaštita potrošača i zdravlje. Buduća planska usmjerenja u sistemu zdravstva treba da stvore uslove za proces zdravstvene integracije u EU, u smislu socijalno orijentisanog evropskog sistema zdravstva i visokog nivoa socijalne zaštite, socijalne kohezije i socijalne pravde. Osnovni ciljevi trećeg evropskog zdravstvenog programa 2014-2020 usmjereni su na promociju zdravlja, prevenciju bolesti i forsiranje zdravih stilova života, uvažavajući princip „zdravlja u svim politikama“, zaštiti građana od prekograničnih prijetnji po zdravlje, doprinosu inovativnim, efikasnim i održivim zdravstvenim sistemima i olakšati pristup boljoj i bezbjednijoj zdravstvenoj zaštiti. Promovisanje dobrog zdravlja je sastavni dio nove EU Strategije za ekonomski rast, odnosno zdravstvena politika je važan dio za ostvarivanje ciljeva pametnog i inkluzivnog rasta do 2020. godine, jer samo zdravi i radno aktivni ljudi imaju pozitivan uticaj na produktivnost, zapošljavanje, populacione promjene, a inovacija čini zdravstveni sektor održivijim.

Starenje stanovništva i porast hroničnih bolesti direktno utiču na kvalitet života i porast zdravstvenih troškova, što naglašavaju i SZO i EU. Nova evropska politika SZO pod nazivom Health 2020 ima za cilj da podrži multisektorske akcije na nivou države i cijelog društva da bi se značajno unaprijedilo zdravlje i blagostanje populacije, smanjile nejednakosti u zdravlju, ojačalo javno zdravlje i obezbjedili zdravstveni sistemi koji imaju cjelovit, pravičan, održiv i kvalitetan pristup i daje praktična rješenja za nove zdravstvene izazove u region.

Strateški cilj utvrđen ovim dokumentom je da, dalji razvoj zdravstvenog sistema treba usmjeravati u skladu sa odgovorom na nacionalne i međunarodne zahtjeve, naročito na polju javnog zdravstva i kontrole zaraznih kao i masovnih nezaraznih bolesti, uz finansijsku održivost sistema, podizanje kvaliteta i dostupnosti zdravstvenih servisa, solidarnosti i pravednosti zdravstvenog sistema, u čijem je središtu iskazan uticaj građana i njihova uključenost.

Posmatrajući budžet za zdravstvo, još uvijek značajan dio odlazi na finansiranje bolničke zdravstvene zaštite. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije u zemljama u tranziciji i do 70% zdravstvenog budžeta pripada ustanovama bolničke zdravstvene zaštite. Kroz tehnološki i farmaceutski razvoj, koji se reflektuje kroz pružanje novih zdravstvenih usluga, potencijalno se može značajno doprinijeti poboljšanju ukupnog zdravstvenog stanja populacije.

Djelovanjem zdravstvenog sistema unaprijediće se kvalitet života i stvoriti uslovi za društveni rast i razvoj kroz očuvanje i unapređenje zdravlja pojedinca i cijele populacije. Polazeći od činjenice da na zdravlje utiče veliki broj faktora izvan sistema zdravstva, jačaće se kapaciteti zdravstvenog sistema za saradnju sa drugim sektorima i unaprijediti sopstvenih kapaciteti za prilagođavanje novim zdravstvenim izazovima i potrebama stanovništva.

Promocija zdravlja, prevencija i njega, su djelotvorni mehanizmi za očuvanje i unapređenje zdravlja i stoga predstavljaju preduslov za brži društveno-ekonomski razvoj. Preventivna zdravstvena zaštita mora biti strateški prioritet, zajednički cilj i najveća vrijednost

Crne Gore. Uz jačanje oblasti javnog zdravlja poboljšaće se zdravlje stanovništva, a time i kvalitet života. Kvalitetno javno zdravlje usmjereno je na efikasnije smanjenje zdravstvenog, socijalnog i ekonomskog opterećenja, koje izaziva preranu smrtnost i morbiditet. Potrebno je poboljšati informisanost i znanje u oblasti javnog zdravlja, obezbjediti brze reakcije zdravstvenih ustanova na opasnosti po zdravlje i promovisanje zdravlja, kao i sprječavanje bolesti. Uloga poslodavca je izuzetno važna u obezbjeđivanju zdravog radnog mjesta i sprječavanju profesionalnih oboljenja, povreda na radu i bolesti u vezi sa radom.

Obzirom na aktuelne zdravstvene probleme i potrebe stanovništva za zdravstvenom zaštitom, definisane su prioritete oblasti očuvanja i unapređenja zdravlja, koje se odnose na prevenciju i kontrolu hroničnih nezaraznih bolesti, prevenciju i kontrolu zaraznih bolesti zbog stalne prijetnje novih bolesti i rasprostranjene rezistencije na antibiotike, i specifične zdravstvene potrebe pojedinih kategorija stanovništva, kao i jačanje javnog zdravlja.

Hronične nezarazne bolesti (HNB) karakterišu: dugo i često doživotno trajanje bolesti, smanjenje kvaliteta života, uzrokovanje invalidnosti i prevremenog umiranja, te značajno finansijsko opterećenje pojedinca i društva. Demografski trendovi uz starenje populacije, kao i nezdravi stilovi života i rada, sve veće zagađenje životne sredine, kao i drugi faktori doprinose, naročito poslednjih decenija, značajnom porastu obolijevanja od hroničnih nezaraznih bolesti. Kontrola obolijevanja od hroničnih nezaraznih bolesti se ostvaruje prevencijom na individualnom i populacionom nivou, ciljanim pregledima, preventivnim pregledima i promocijom zdravih stilova života i zdrave životne sredine, zajedničkom akcijom zdravstvenog i ostalih sektora i smanjenjem nejednakosti u zdravlju. U cilju smanjenja obolijevanja i umiranja u Crnoj Gori od hroničnih nezaraznih bolesti, usvojena su strateška, programska i planska dokumenta koja se odnose na prevenciju i kontrolu hroničnih nezaraznih bolesti (bolesti srca i krvnih sudova, šećerna bolest, maligne bolesti, mentalne bolesti), faktore rizika povezane sa zdravljem (npr. upotreba duvana i duvanskih proizvoda, štetna upotreba alkohola, prekomjerni unos soli u ishrani), rano otkrivanje raka (skrining programi) i povređivanje.

Osnovni ciljevi prevencije i kontrole hroničnih nezaraznih bolesti koji su podržani i ovim strateškim dokumentom su:

- smanjenje obolijevanja i prijevremenog umiranja od bolesti srca i krvnih sudova;
- smanjenje obolijevanja i prijevremenog umiranja od malignih bolesti;
- smanjenje obolijevanja i prijevremenog umiranja od šećerne bolesti;
- otkrivanje i smanjivanje izloženosti faktorima rizika za HNB;
- unapređenje mentalnog zdravlja i
- smanjenje povređivanja.

Mentalno zdravlje se prepoznaje kao prioritet u poboljšanju zdravlja i blagostanja populacije. Problemi i poremećaji mentalnog zdravlja utiču na funkcionisanje kako pojedinca, tako i na širu zajednicu. Zbog relativno visoke prevalencije i često hroničnog toka, početka u ranijoj životnoj dobi i uticaja velikog broja faktora na pojavu obolijevanja, očuvanje i unapređenje mentalnog zdravlja predstavlja jednu od prioriteta javno-zdravstvenih aktivnosti. Dugotrajno liječenje zbog mentalnih poremećaja dovodi do povećanog odsustvovanja s posla, smanjene produktivnosti, pa i nezaposlenosti. Sve to utiče na emocionalno i ekonomsko stanje porodice i na povećanje troškova društva.

Zarazne bolesti i dalje zahtijevaju posebnu pažnju, to ukazuju i bolesti koje su još uvijek prisutne, a odraz su socio-ekonomskih uslova, kao što je tuberkuloza, pojava novih bolesti, kao i pojava rezistencije sojeva bakterija na lijekove koja je sve prisutnija. Zbog navedenog, efikasni i efektivni mehanizmi za otkrivanje, prevenciju i kontrolu zaraznih bolesti moraju se kontinuirano

unapređivati u cilju odgovora na stalne prijetnje.

Osnovni ciljevi prevencije i kontrole zaraznih bolesti su:

- održavanje i unpređenje pokrivenosti imunizacijama vakcinalno preventabilnih bolesti;
- kontrola rezistencije bakterija na antibiotike;
- uspostavljanje sistema za brz odgovor na pretnje zdravstvenoj bezbednosti.

Crna Gora spada u evropske zemlje sa visokom potrošnjom antibiotika, što pokazuju i podaci o propisivanju i potrošnji lijekova. U pogledu kontrole rezistencije bakterija na antibiotike, ne postoji uspostavljen sistem nadzora. S tog razloga, utvrđeno je da je neophodno uspostaviti nacionalni sistem za nadzor nad antimikrobnom rezistencijom.

Brzi odgovor na prijetnje zdravstvenoj bezbjednosti podrazumijeva uspostavljanje sistema koji može adekvatno odgovoriti na izazove kakvi su npr. pojava epidemija na globalnom nivou koje su sve veće i šire se neočekivanom brzinom. Prijetnje zdravstvenoj bezbjednosti su mnogobrojne i različite, od onih koje pogađaju zdravlje i društvo kao što su neočekivane bolesti (SARS, ptičiji grip), bolesti koje se ponovo javljaju (ebola), do prirodnih i humanitarnih katastrofa, bioterorizma i drugih rizika po zdravlje. Zato je neophodno jačati kapacitete za prevenciju postojećih i novih prijetnji po zdravlje kroz jačanje javno zdravstvenih aktivnosti.

Osnovni ciljevi zdravstvene zaštite posebno osjetljivih i ugroženih grupa stanovništva su:

- unapređenje zdravlja žena reproduktivne dobi;
- unapređenje zdravlja odojčadi, predškolske, školske djece i omladine;
- unapređenje i očuvanje zdravlja starih;
- unapređenje i očuvanje zdravlja osoba sa invaliditetom;
- unapređenje i očuvanje zdravlja socijalno ugroženih i marginalizovanih grupa stanovništva;
- unapređenje i očuvanje zdravlja zaposlenih.

Sistem zdravstvene zaštite treba organizovati na način da obezbijedi prvenstveno dostupnu zdravstvenu zaštitu stanovništvu, smanjivanjem razlika u zdravlju i zdravstvenoj zaštiti, na šta treba usmjeravati dalji razvoj sistema i njegovih institucija. Važan faktor organizacije i funkcionisanja sistema zdravstvene zaštite je nivo povezanosti sistema po svim nivoima, kao i njegova teritorijalna raspoređenost, decentralizovano upravljanje, kao i usklađeno djelovanje javnog i privatnog sektora.

Osnovni ciljevi u organizaciji i funkcionisanju sistema zdravstvene zaštite su:

- reorganizacija i racionalizacija mreže zdravstvenih ustanova u javnom sektoru;
- jačanje primarne zdravstvene zaštite;
- organizacija, struktura i pozicija, rad i nadležnost zdravstvenih ustanova na sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite;
- integrisani pristup u pružanju zdravstvene zaštite;
- integracija javnog i privatnog sektora;

Najvažniji resurs koji je osnov razvoja sistema zdravstvene zaštite i koji je potrebno postepeno razvijati su ljudski resursi u zdravstvu. U prilog tome idu i zacrtane aktivnosti na reorganizaciji sistema zdravstvene zaštite, što iziskuje planiranje ljudskih resursa u skladu sa potrebama stanovništva za zdravstvenom zaštitom, trendovima u obolijevanju i umiranju stanovništva, opterećenosti sistema zdravstvene zaštite.

Osnovni ciljevi upravljanja u sistemu zdravstva se odnose na:

- jačanje efikasnog menadžmenta na svim nivoima i
- podjele upravljačkih nadležnosti.

U vođenju farmaceutske politike u Crnoj Gori, neophodno je uticati na racionalnu

potrošnju lijekova i zahtijevati od ljekara da vode računa o finansijskom aspektu liječenja, propisujući jeftinije alternativne lijekove i time implementirati politiku uticaja na propisivačke navike ljekara. Analize propisivanja treba koristiti u procesu nadzora i savjetovanja.

Ograničavanje budžeta je legitimna smjernica, ali uz prethodnu edukaciju ljekara i pacijenata, kao i dostupnost i opštu prihvatljivost terapijskih smjernica.

Utvrđivanje liste esencijalnih lijekova koji treba da zadovolje potrebe najvećeg broja stanovnika u liječenju većine bolesti i stanja koja se javljaju u zemlji, odnosno selekcija esencijalnih lijekova, je najvažniji dio politike lijekova. Kao važan korak u obezbjeđivanju dostupnosti lijekova i osiguravanje racionalne farmakoterapije u dovoljnim količinama i odgovarajućim oblicima, lista lijekova mora po cijeni biti dostupna za društvo i pojedinca. Nepistrasan i transparentan proces selekcije lijekova prilikom formiranja lista lijekova, uz unaprijed definisane kriterijume, je od ključne važnosti.

Razvoj zdravstvenog informacionog sistema je prepoznat kao ključna i neophodna komponenta uspjeha reformi i boljeg upravljanja i unapređenja zdravstvenog sistema uopšte.

Osnovni ciljevi informatizacije zdravstvenog sistema i razvoja e-zdravstva u narednom periodu su:

- dalji razvoj i implementacija integralnog zdravstvenog informacionog sistema;
- bolje upravljanje zdravstvenim sistemom na svim nivoima, korišćenjem zdravstvenih informacija za proces odlučivanja;
- bezbjedna i efikasna razmjena podataka između svih učesnika zdravstvenog sistema sa ciljem veće dostupnosti, kontinuiteta i kvaliteta zdravstvene zaštite;
- automatizacija i smanjenje troškova svih postupaka i procesa koji prate osnovne djelatnosti zdravstvene zaštite.

Nova evropska zdravstvena strategija „Zdravlje 2020“ potencira značaj partnerstva, zajedničke saradnje i uključivanja svih u zdravstvu i društvu u postizanju ključnih ciljeva: unapređenje zdravlja i blagostanja, smanjivanje nejednakosti u zdravlju i obezbjeđivanje zdravstvenih sistema koji su održivi i okrenuti građanima.

Pristup „zdravlje u svim politikama“ je važan prioritet u strateškom razvoju, na šta se obavezala i Crna Gora u okviru članstva Zdravstvene mreže zemalja jugo-istočne Evrope (Banjalučka Povelja, 2011.), a mogućnosti saradnje su izuzetno široke i brojne. Može se reći da ne postoji sektor koji direktno ili indirektno svojim djelovanjem nema uticaj na zdravlje.

Osnovni ciljevi uspostavljanja saradnje sa drugim sektorima i društvom u cjelini, sa tendencijom unapređenja zdravlja i sprječavanja bolesti su:

- sprovođenje koncepta „zdravlje u svim politikama“,
- jačanje komunikacije u vanrednim situacijama.

Bez donošenja ovog dokumenta izostalo bi planiranje i uređenje nastavka reformskog procesa, što bi imalo negativnog uticaja na ostvarivanje efikasne, dostupne i kvalitetne zdravstvene zaštite svih građana.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerovatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektno.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;

- **Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.**

Predložena rješenja imaće pozitivnog uticaja na sve građane, a posebno na vulnerabilni dio stanovništva. Obezbjediće se ostvarivanje efikasnog, dostupnog i kvalitetnog zdravstvene zaštite, uz stavljanje uslova za održiv zdravstveni sistem u vremenu opterećenom globalnom ekonomskom krizom. Racionalna raspodjela sredstava za ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu iz obaveznog zdravstvenog osiguranja podrazumijeva usmjeravanje sredstava prema nivoima zdravstvene zaštite i ka razvijanju kapaciteta javnog sektora.

Smanjiće se troškovi za:

- liječenje u zdravstvenim ustanovama van Crne Gore kao i troškovi liječenja van javnih zdravstvenih ustanova;
- privremenu spriječenost za rad (bolovanja);
- nadoknadu putnih troškova u Crnoj Gori i van.

Predložena rješenja tiču se i Jedinice lokalne samouprave, jer imaju važnu ulogu i velike mogućnosti u zaštiti i unapređenju zdravlja stanovništva. Međusobna saradnja i povezivanje jedinica lokalne samouprave mogu doprinijeti jačanju njihovih sposobnosti da ostvaruju svoja zakonom određena prava, obaveze, zadatke i ciljeve na području zdravstvene zaštite.

Osim toga predložena rješenja tiču se i saradnje sa mnogim organizacijama civilnog društva (NVO i profesionalna udruženja, sindikat). Naime, već postoji saradnja Ministarstva zdravlja sa NVO, kroz njihovo učešće u pripremi raznih propisa i akata u sektoru zdravstva, posebno u području zaštite prava pacijenata, promociji zdravlja, prevenciji bolesti i povreda.

Zdravstveni sektor nije izvor potrošnje, već izvor investicije u ostvarivanju socijalnog, ekonomskog razvoja i ukupnog razvoja društva. Crna Gora se uključila u jedinstveni međunarodni proces zdravstvenog razvoja, kroz sprovođenje mjera zdravstvene politike.

Predložena rješenja odvijajuće se u okviru postojećih kapaciteta i ne zahtijevaju formiranje novih privrednih subjekata, niti imaju uticaja na opterećenja ili biznis barijere.

Odjeljak 5: Procjena fiskalnog uticaja

- ✓ **Da li je potrebno izdvajanje finansijskih sredstava za implementaciju propisa i u kom iznosu?**
- ✓ **Da li je izdvajanje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda?**
- ✓ **Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze?**
- ✓ **Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?**
- ✓ **Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihodi za budžet Crne Gore?**
- ✓ **Obraložiti metodologiju kojom je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.**
- ✓ **Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.**

- ✓ **Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na inicijativu za donošenje predloga propisa?**
- ✓ **Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.**

- **Implementacija će zahtijevati izdvajanje finansijskih sredstava. Ali, pošto je Master**

plan okvirni dokument razvoja zdravstvenog sistema to će se potrebna sredstva planirati u godišnjim budžetima za zdravstvo a prema predviđenim prioritetimama iz Master plana.

- Ne postoji potreba za jednokratnim izdvajanjem finansijskih sredstava, već će se za realizaciju Master plana planirati sredstva za period trajanja. U odnosu na prioritete, za postojaće potrebe donošenja strateških dokumenata sa Akcionim planovima radiće se pojedinačne RIA-e unutar godišnjih budžeta.
- Implementacijom ovog propisa ne proizilaze nikakve međunarodne finansijske obaveze.
- Budžetska sredstva potrebna za implementaciju ovog propisa, planiraju se za svaku godinu važenja ovog Master plana, pa samim tim su obezbijedena i za tekuću fiskalnu godinu.
- Usvajanjem ovog strateškog dokumenta dovešće do izrade drugih dokumenata a moguće i do izrade zakonskih i podzakonskih akata, za koje će biti rađene pojedinačne RIA-e.
- Usvajanjem ovog propisa ostvariće se benefiti za građane Crne Gore jer se u ovom Master planu, definišu prioritetne oblasti za unapređenje zdravlja i organizaciju i funkcionisanje sistema zdravstva, što automatski znači i kvalitetniju zdravstvenu zaštitu, a samim tim doći će i do benefita za Budžet Crne Gore koji iz toga proizilaze. Naime, doći će do pružanja kvalitetnije zdravstvene zaštite uz racionalniji utrošak finansijskih sredstava.
- Nije bilo obračuna finansijskih izdataka/prihoda jer je ovo okvirni dokument razvoja zdravstvenog sistema u narednom periodu.
- Nijesu postojali problem, jer nije bilo obračuna.
- Nijesu postojale sugestije Ministarstva finansija na inicijativu za donošenje predloga propisa.
- Kako nijesu postojale sugestije Ministarstva finansija na inicijativu za donošenje predloga propisa, tako da i nije bilo sugestija i primjedbi.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, **Obrazložiti**

U izradi predmetnog dokumenta nije korišćena eksterna eksperiza.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

Ne postoji prepreka za implementaciju ovog strateškog dokumenta.

Ministarstvo zdravlja će pratiti sprovođenje i kontrolu aktivnosti na različitim nivoima zdravstvene zaštite praćenjem indikatora kvaliteta zdravstvene zaštite, zadovoljstva pacijenata, i

utroška finansijskih sredstava.

Monitoring i evaluaciju primjene predmetnog dokumenta vrši će Ministarstvo zdravlja u saradnju sa Institutom za javno zdravlje i Fondom za zdravstveno osiguranje.

Podgorica,

26.08.2015

MINISTAR,
Prof. dr. Budimir Šegrt

The image shows a circular official seal of the Ministry of Health of Montenegro. The seal contains the text "ЦРНА ГОРА" at the top, "МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА" on the sides, and "ПОДГОРНИЦА" at the bottom. A handwritten signature in blue ink is written over the seal.